

Б.М.Юськів, д.політ. н., проф., завідувач
кафедри міжнародної інформації та країнознавства
Рівненського інституту слов'янознавства Київського
славістичного університету (Україна, м.Рівне)

Функції інформаційного забезпечення транскордонного співробітництва

*Робота виконана на кафедрі міжнародної
інформації та країнознавства РІС КСУ*

Yuskiv B. Cross-border cooperation information and analytic assurance functions. *The article deals with cross-border cooperation information and analytic assurance functions characteristics. The following function groups are defined: informational; ideological; organizational and medial functions.*

Key words: *cross-border cooperation, information assurance, information assurance functions.*

Постановка наукової проблеми та її значення. У силу історичних обставин в Україні транскордонне співробітництво здійснюється в двох площинах – розвиток прикордонних територій і реалізації євроінтеграційних прагнень України. Це вимагає вивчення європейського досвіду транскордонного співробітництва (ТКС) та актуалізує дослідження європейських інтеграційних процесів. Інформаційне забезпечення діяльності суб'єктів і учасників ТКС та відповідних органів влади, підтримки ТКС з боку громадськості та ефективного використання бізнесово-освітніх ресурсів стає нагальною потребою.

Аналіз останніх досліджень проблеми. Теоретичним і практичним питанням транскордонного співробітництва загалом, дослідженню форм ТКС, особливостям

функціонування єврорегіонів присвячено праці таких дослідників, як П.Біленький, В.Будкін, В.Дергачов, М.Долішній, Ю.Макогон, Є.Матвєєв, Н.Мікула, В.Новицький, В.Пила, О.Чмир, М.Чумаченко та ін. Однак питання інформаційної підтримки цих процесів до сьогодні розглядалися несистемно й окреслювалися винятково в загальному вигляді.

Тому серед винятково важливих засадничих проблем на особливу увагу заслуговує визначення функцій інформаційного забезпечення ТКС, що й стало *метою* нашого дослідження.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Поняття "інформаційне забезпечення" в радянській і пострадянській науці та практиці активно використовувалося в рамках реалізації концепції автоматизованих систем управління і в зв'язку з комп'ютерною обробкою інформації. У західній науці поняття "інформаційне забезпечення" спеціально не виділялося. Найближчим до нього є поняття інформаційної підтримки (information support), яке, однак, не є самостійним, а виступає скоріше пересічним елементом менеджерських технологій.

Сьогодні зміст поняття "інформаційне забезпечення" істотно змінився. Його тлумачать набагато ширше і нерозривно пов'язують з ефективністю управління: неякісна інформація або її недостатність може породжувати проблеми з прийняттям рішень, а відтак позначається на якості управління в цілому. Попри все, чіткого і однозначного розуміння змісту інформаційного забезпечення до цих пір не вироблено. Як правило, під інформаційним забезпеченням розуміють сукупність організаційно-технічних заходів або дій, спрямованих на вироблення інформації, достатньої або необхідної для прийняття управлінських рішень, що звужує його лише до одного аспекту – організаційного. На нашу думку, саме в цьому виявляється найбільша проблема інформаційного забезпечення.

З системного погляду, під управлінням розуміють "процес взаємодії домінуючої підсистеми з іншими елементами системи для досягнення визначеної загальної цілі" [5]. Дане означення акцентує увагу на двох моментах. По-перше, управління має в своїй основі цілком конкретну мету. По-друге, досягнення її здійснюється шляхом взаємодії домінуючої підсистеми з іншими елементами системи. У процесі такої взаємодії визначальна роль відводиться обміну інформацією. Інформація, призначена для управління, повинна бути [4, 60]: актуальною, важливою, повною, адекватною, своєчасною, релевантною і толерантною. Тому важливим завданням управління стає забезпечення інформацією саме такої якості.

Таким чином, у найбільш загальному вигляді під *інформаційним забезпеченням управління* слід розуміти цілеспрямований процес вироблення інформації, необхідної для ефективного управління системою.

Процес інформаційне забезпечення, у результаті якого формуються відповідні інформаційні потоки, здійснюється в рамках системи інформаційного забезпечення. Як показано в [8, 236], компонентами системи інформаційного забезпечення виступають: суб'єкти управління; ресурси (фінансові, матеріальні, технічні, людські); технології опрацювання інформації (збір, накопичення, зберігання, обробка, поширення); методи і способи обробки інформації; джерела інформації; первинна інформація; канали передачі інформації; інформаційні продукти; канали отримання інформації; об'єкти управління. Якщо підходити більш загально, то в системі інформаційного забезпечення функціонує дві підсистеми: підсистема інформаційних комунікацій (обмін інформацією) та інформаційно-аналітична підсистема (вироблення принципово нової інформації для прийняття рішень).

Найчастіше під *транскордонним співробітництвом* розуміють "сукупність дій, спрямованих на встановлення і поглиблення екологічних, економічних, соціальних,

культурних та інших відносин, що встановлені між територіальними громадами, їхніми представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади, які діють на прилеглих до кордону територіях суміжних держав відповідно до національного законодавства цих держав і міждержавних угод" [8].

З огляду на це роль інформаційного забезпечення транскордонного співробітництва полягає в "стимулюванні розвитку інформаційної інфраструктури, особливо прикордонних та транскордонних територій, яке передбачає створення правових, економічних, технічних умов для проведення ефективного інформаційного обміну між суб'єктами та учасниками транскордонного співробітництва; інформуванні бізнесових кіл та населення щодо питань транскордонного співробітництва та забезпеченні зворотного зв'язку з ними" [1, 33]. Як зазначають автори, функції інформаційного забезпечення в економічній сфері (ринкова взаємодія) зводяться до створення умов для обміну цільовою ринковою інформацією, а також формування та поширення фонові ринкової інформації.

Нам видається більш доцільним означити інформаційне забезпечення з позиції управління. Тобто під *інформаційним забезпеченням транскордонної співпраці* варто розуміти цілеспрямовану діяльність зацікавлених суб'єктів, пов'язану зі збором, фіксацією, обробкою, накопиченням, зберіганням і використанням відомостей, повідомлень, будь-яких інших даних, необхідних для повноцінного й ефективного функціонування цих суб'єктів з метою реалізації функцій транскордонної співпраці.

Подібно до того, як визначалися функції інформаційного забезпечення міграційної політики держави в [6, 61-63; 7, 327-328], нам видається за доцільне визначити групи функцій ТКС.

Група інформаційних функцій виражає зміст інформаційної політики у сфері транскордонної співпраці і забезпечує створення "інформаційної бази" – сукупності

фактів, які відображають подієву картину. Їхня основна мета – створення в суспільстві знань, оцінок, норм для використання в повсякденному житті, взаємодії між державою і громадянським суспільством, узгодження державних інтересів країни й інтересів державних суб'єктів. Від ступеня адекватності "картини життя" реальності залежить точність і повнота "порядку денного" політики.

Група інформаційних функцій дає змогу політиці виступати потужним каталізатором діалогу культур, завдяки чому відбувається обмін культурною інформацією в історико-філософському та історико-літературному контексті, інтенсифікуючи тим самим соціальний процес [3, 70]. Зокрема, одним з центральних завдань цієї групи є спрямованість на формування через ЗМІ позитивного ставлення громадської думки до ТКС.

Відбір і найповніше охоплення інформацією аудиторії визначає якість інформованості громадян. До групи інформаційних функцій належить пропагандистсько-агітаційна функція, яка представляє собою поєднання діяльності з розповсюдження фундаментальних ідей, що стають основою масової свідомості, і конкретних дій, що активно формують окремі позиції аудиторії. Частиною цієї функції є культурно-освітня складова.

Друга група функцій – *нормативна (ідеологічна)* – виявляється в тому, що інформаційне забезпечення державної політики ТКС відображає відповідальність за процес соціалізації в умовах здійснення ТКС. Сюди ж відносяться звичаї і традиції, етикет і моральні устої, закони і конституційні акти – усе, що в сукупності утворює більш складні комплекси – право, мораль, ідеологія. Морально-правові компоненти функцій пов'язані з виробленням і ухваленням моральних, правових та інших норм для вирішення назрілої соціальної проблеми і є відображенням порядку впровадження політики і управління нею. Комплексність цих функцій ускладнюється галузевим

розмаїттям проблематики, наприклад, проблем інформаційного та міграційного законодавства, питань правотворчості, етики.

Третя група – *організаційних функцій* – спрямована на управління політикою як сукупністю матеріальних відносин і надання дієвості інформаційним функціям. Вона включає функції впливу на об'єкти політики і за своїм значенням для соціального простору відноситься до макрорівня. До цієї групи належать система формування і використання інформаційних ресурсів, інформаційно-телекомунікаційна інфраструктура, науково-технічний і виробничий потенціал, необхідний для формування інформаційно-телекомунікаційного простору, ринок інформаційних і телекомунікаційних засобів, інформаційних продуктів і послуг тощо.

Група посередницьких (медіальних) функцій – це основна група. Роль інформаційного забезпечення політики ТКС виявляється саме у встановленні зв'язків між структурами суспільства. Вона дає можливість різним соціальним групам різних суспільств спілкуватися одна з одною, налагоджувати контакти. Посередництво ЗМІ дозволяє мінімізувати негативні наслідки. У зв'язку з цим особливого значення набуває політика як інструмент управління суспільством. Функція артикуляції інтересів, яка входить до цієї групи, має винятково важливе значення для організації діалогу, оскільки орієнтована на публічне представлення різних поглядів, підходів до вирішення загальнодержавних завдань, висунення критичних і конструктивних пропозицій. Ця функція пов'язана з функцією інтеграції, призначеної для збереження культурної спадщини, національних традицій, зміцнення соціальних зв'язків і перешкоджання руйнівним наслідкам конфліктів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Під інформаційним забезпеченням транскордонного співробітництва слід розуміти цілеспрямовану діяльність зацікавлених суб'єктів, пов'язану зі збором, фіксацією,

обробкою, накопиченням, зберіганням і використанням відомостей, повідомлень, будь-яких інших даних, необхідних для повноцінного і ефективного функціонування цих суб'єктів з метою реалізації політики держави в галузі ТКС. Інформаційне забезпечення виконує чотири групи функцій: група інформаційних функцій; нормативна (або ідеологічна) група функцій; група організаційних функцій; посередницькі (або медіальні) функції.

Джерела:

1. Беленький П.Ю. Конкурентність на транскордонних ринках / П.Ю.Беленький, Н.А.Мікула, Є.Е.Матвеев. – Львів: Інститут регіональних досліджень НАН України, 2005. – 214 с.

2. Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (21 травня 1980 р., м. Мадрид). Текст українською мовою. – Рада Європи. – 35 с.

3. Кирилова Н.Б. Медиакультура : от модерна к постмодерну / Н.Б.Кирилова. – М. : Академический Проект, 2005. – 448 с.

4. Матвієнко О.В. Основи інформаційного менеджменту / О.В.Матвієнко. – К. : Центр навчальної літератури, 2004. – 128 с.

5. Попов В.П. Глобальный эволюционизм и синергетика ноосферы [Електронний ресурс] / В.П.Попов, И.В.Крайнюченко. – Ростов на Дону : АПСН СКНЦ ВШ, 2003. – Режим доступу : http://holism.narod.ru/book1/3_1.htm.

6. Умнова Е.Ю. Государственная информационная политика в области современной миграции населения : Дисс... канд. полит. наук, 23.00.02 / Е.Ю.Умнова ; Ставропольский государственный университет, дисс. совет Д212.256.06. – Ставрополь, 2005. – 169 с.

7. Юськів Б.М. Глобалізація і трудова міграція в Європі / Б.М.Юськів. – Рівне : видавець О. М. Зень, 2009. – 476 с.

8. Юськів Б.М. Зміст і структура інформаційного забезпечення зовнішньої політики держави / Б.М.Юськів,

О.Ю.Орос // Актуальні проблеми вітчизняної та всесвітньої історії : Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. – 2006. – Випуск 8. – Рівне : РДГУ, 2006. – С. 234-240.